

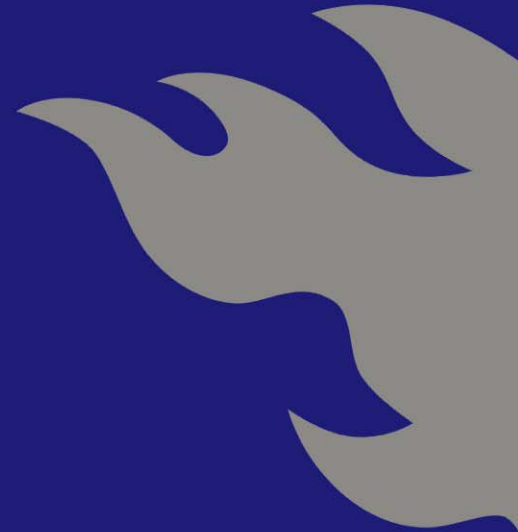
HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

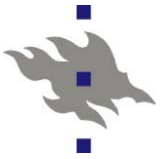
Koulun arki ja aika-tila-polut

Elina Lahelma

15.09.07

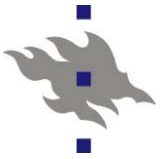
Kasvatustieteen laitos

Tuokio 7 luokan musiikin oppitunnilta

- Opettaja alkaa kertoa korvien loksumisesta (...)
- Opettaja: ”Mikä auttaa? Heikki tekee sitä just.”
- Heikki jauhaa purkkaa, venyttää kun opettaja sanoo.
- Opettaja: ”Mee heittämään.”
- Heikki menee roskikselle, esittää, demonstroi, venyttää purkkaa, pudottaa roskiksen ohi.
- Manu: ”Heikki on tyhmä jätkä!”
- Opettaja: ”Kenelle te esitätte? (...)”
- Pete: “Tyttöille!”

Koulun kerrostumat

■ *Virallinen koulu*

ops, menetelmät, materiaalit, sisällöt
opetuksen ympärille rakentuva vuorovaikutus
säännöt ja virallinen hierarkia

■ *Informaali koulu*

informaali vuorovaikutus
informaalit hierarkiat

■ *Fyysinen koulu*

koulu fyysisenä tilana
liike, ääni, aika ja ruumiillisuus

NUORTEN KOULUKOKEMUKSIA SEURAAMASSA:

KOULUN ARJESTA PERUSKOULUN JÄLKEISILLE POLUILLE

■ **ETNOGRAFINEN TUTKIMUS YLÄASTEEN KOULUISSA 1990-luvulla**

etnografinen haastattelu: 96 nuorta, n. 13 v.

havainnoinnit, opettajahaastattelut, muu etnografinen

aineisto

■ **1. SIIRTYMÄHAASTATTELU 1999-2000**

ryhmä- ja yksilöhaastattelut, 63 nuorta, n. 18 v.

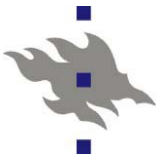
■ **2. SIIRTYMÄHAASTATTELU 2001-02**

yksilö- ja ryhmähaastattelut, 53 nuorta, n. 20 v.

■ **3. SIIRTYMÄHAASTATTELU, 2005-06**

yksilöhaastattelut, 24 nuorta, n. 24 v.

(etnografiassa mukana Pirkko Hynninen, Tuula Gordon, Tuija Metso, Tarja Palmu ja Tarja Tolonen, siirtymätutkimuksissa Tuula Gordon, toteutettu osin Suomen Akatemian tutkimushankkeina)

Helsingin kaupunki
OPETUSVIRASTO
Helsingfors stad
UTBILDNINGSVÄRKET

Koulun arkea tutkimassa

Yläasteen erot ja erilaisuudet

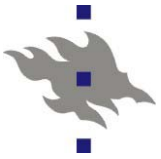
ELINA LAHELMA JA TUULA GORDON (toim.)

A1:2002

Koulun aika-tila-polut

- Määrittelevät asettumista koulurakennuksiin
- Mihin aikaan pitää olla – ja ei saa olla – missäkin paikassa
- Millainen toiminta, vaatetus, varustus ja käytös on vaadittua, sallittua tai kiellettyä kussakin tilassa, kuhunkin aikaan
- ”Kuka tahansa nyt tietää, että mitä ei saa tehdä koulussa ja mitä saa tehdä koulussa” (Saku).

Aika-tila-polkujen opettelua 7. luokan alussa

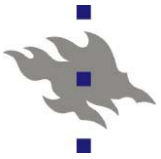
- Sami ryntää heti.

Opettaja: ”Ei saa juosta, takit ensin päälle ja sitten vasta haetaan tavaroita.”

- Opettaja: ”Sisällä liikutaan kävellen, koska teräviä kulmia... ulkona saa sitten juosta hullun lailla.”

- Jukka: ”Onks täällä luokassa roskista?”

Opettaja kertoo ja käskee sulkemaan oven saman tien. Käskee jatkossa tarkistamaan etukäteen onko kynät terotettu, tai menemään roskikselle tekemättä siitä numeroa.

Pitkästyminen

- Tuula: Miltä se paikallaan istuminen susta tuntuu?
- Sonja: No on se silleen ihan hyvä, mutta kun välillä ei oo mitään tekemistä, niin siellä ei oo muuta kuin oottaa että kaikki muut on tehnyt ne tehtävät.
- Tuula: Mimmonen olo sulla on silloin? Pitkästytkö sä?
- Sonja: Silloin vähän pitkästy.
- Tuula: Mitä sä teet jos pitkästy. Onks sulla jotain miten sä yrität pärjätä sen pitkästymisen?
- Sonja: Jos on semmonen kirja, mitä ei palauteta niin kun lukuvuoden lopussa, niin sitten mä yleensä piirtelen lyijykynällä sinne neliöitä ja kolmioita ja (...) niitä.

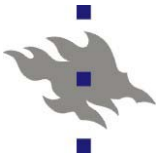

- ... ne on just pojat, jotka yleensäkin lyö kaiken lyttyyn. Se menee aina lötinäks sitte, kun ne rupee riehumaan siellä. (...) et se riippuu sit ihan siit opettajasta, kun se antaa niitten riehua. Kun se ei huuda. Mä sanoinkin sille, että sun täytyy huutaa kovempaa, sun täytyy lyödä nyrkki pöytään.

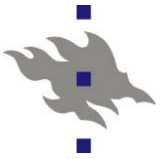
Hauskoja koulumuistoja

- Paljon hauskoja hetkiä. (...) kun meillä oli kuitenkin aika hyvä henki sillai, (...) kaikki tuli sillai keskenään toimeen. Olihan siel sitten semmosta aina, mitä nyt kaikennäköstä jekkua ja jäynää ja ynnä muuta niin. (Timo 18 v)
- Et tota siis, oli siel hauskaa. (...) Tunnit nii, ei voi sanoo, et ne oli kauheen tylsiä tai sellasia, et meil oli hirveesti omaa huumoria sellasta mukana. Et ihan niinku hyvälle tuulelle tuli silleen siellä. Kuulu siihen joukkoon ja oli semmonen piiri (...) Ja ku oli sillee, ku oli kipeenä nii oli kauhee, mitäköhän siel on nyt tapahtunu. Että mitäköhän juoruja ja kaikkea (Henna 18 v)

Lumipallojen heitto

- ”No maikathan aina niinku liiottelee kaikkia asioita. Sillä esimerkiks lumipallojen heitossa ne aina sanoo 'voi sus siunaa', mutta ei siinä mitään suurta vaaraa oo. Monilla osuu monta kertaa lumipallo silmään silloin kun se on ollu auki. Se nyt on ollu 5 minuuttii vähän huono, mut kyl se lähtee siitä nopeesti ohi. Eihän lumi oo loppujen lopuks kun vettä, vaikka se tuleekin voimalla päin.” (Matti)
- Juuso oli saanut lumipallon silmään ja sanoi että opettajien pitäisi olla valvomassa, jotta lumipalloja ei heiteltäisi.

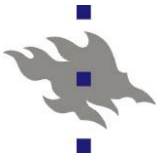
Kalifornialaisen koulun säännöt

- kutsu toisia vain heidän omilla nimillään
- kunnioita tilaa toisten ympärillä
- kunnioita toisten omaisuutta

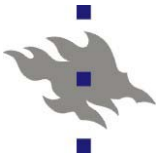
Henna 13 v

- Elina: Millaset tyttöjen ja poikien välit sitten on?
- Henna: No en mä nyt osaa sanoo, et onks ne nyt niin kohtalaiset, ainakaan Manun ja Peten ja näitten kaa niin et. Ja ne aina niinku puuttuu toisten asioihin (...) Tällee hirveet kommentit aina ku sanoo jotain ja tollee niin. Et sitä on tosi turhaa niinku. Et ei sais niinku sanoo mitään suurinpiirtein. Pitäs olla ihan hiljaa eikä sais olla oma ittensä aina niinku.

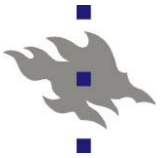
Henna 13 v jatkuu

- Elina: Joo. No tuntuuks se susta, että sinuu nimenomaa kommentoidaan vai?
- Henna: Just, ei niinku yleensä muille. Et aina, kun mä oon yleensä äänessä, aina mua kommentoidaan. Heti kun sanoo jotain, ”jäkä, mäkä, mäkä” kuuluu vaan sielt takaat. Sit on aina sellast: ”hiljaa!”
- Elina: Miltä se sust tuntuu?
- Henna: Välil se on niinku tosi turhauttavaa ja tolleen. Et mua ärsyttää välil, ku ne aina sanoo jotain ku puhuu. Ja tollai aina tulee pökköö uuniin, et vähä se on lapsellist vaatteet päällä ja kaikkee tällasta, et vähä se on lapsellinen ja kaikkee tollasta.

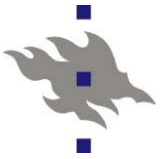
Miltä tuntuu, Henna?

- Se ei tunnu tosiaankaan kivalta, mut kun me tiedetään, et ei ne oo tosissaan, kun ne sanoo. Nii nii ei siit sit välitä ja tollee. Kyl se välil täällä kurjalta tuntuu, mut ku ne saa ihan tarpeeks samaa, mitä ne itekin sanoo (Henna, 13 v.)

Hannelen kiusaamismuisto

- Emmä tiedä, oliko se leikillään, vai oliko se tosissaan. Siis kyl se vissiin leikillään oli, mut siis niinku se pysty joskus raivostuttamaan, ku se oli suurin piirtein joka päivä.
[Miten sä kestit sitä?]
No jos oli hiljaa nii se ei enää jaksanu ja sit se lopetti, et se oli siinä. Ja sit myöhemmin mä oli silleen, et no antaa olla koko helvetin jätkä, että en mäkään jaksa sitä.

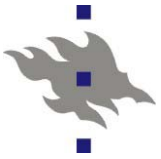
Opettajan pakkopaita

- [Kun on] joku mielenkiintonen ja ... kasvatuksellisesti tärkeä aihe, että juteltas, ni kyllä joskus antaa [jutella] ja aattelee, että tää on ihan oikein ilman muuta ... sit monesti, vaikka mieli tekisikin jutella enemmän, ni sitte palataan siihen aiheeseen ... se on kyllä semmonen pieni pakkopaita. (Haastattelu)

Tasa-arvo ja sukupuolیتietoisuus koulussa

- Tasa-arvolaki, § 5: ”Viranomaisten ja oppilaitosten sekä muiden koulutusta ja opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista.”
- Hallitusohjelma 2007: ”Tasa-arvotietoisuutta lisätään peruskouluissa, ja opettajankoulutukseen ja lastentarhanopettajien koulutukseen sisällytetään sukupuolیتietoista opetusta.”

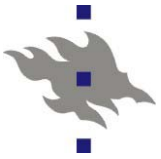
Auli (13 v) määrittelee ihannekoulua

- No se on aika semmonen, ei se oikein ois todellinen. Et mul on semmonen kauheen semmonen ihanan valosa ja melkein ulkonurmikolla saattais olla. Ja semmonen niinku lasirakennus oikein, semmonen kaunis palatsi ja sit siel ois niinku kotiolut melkein... opettajat ei olis ollenkaan niinku, et ne ois vähän niinku oppilaita ja sillai, et ne ei ois niin aikuismaisia. Ja sitte vois olla eläimiä, ja paljon kasveja... Niin mut sehän nyt on suurinpiirtein mahdottomuus. Et eihän siinä oppis mitään, jos se ois tommoses palatsissa. Siellähän vaan nautiskelis elostaan, et se ei oikeestaan ois enää koulu.

Koulu on aina koulu

- No, koulu on aina koulu. Eihän kouluu oo tarkotettu mikskään hauskanpidoks. Koulu on tarkotettu sen takii, että siellä opiskeltaisiin (...) ja opittais asioita. Ja ei mun mielestä pitäis ollakaan mitään muuta (...) En mä ajatellukaan et koulun pitäis olla jotain (...) niinku huvinpitoa. et koulu on aina vaan koulu. Et ei se (...) vaikka täällä ois mitä hupia ni tänne on joka tapauksessa tullu (...) on niinku vähän päänsärkyä tai ei haluttais mennä tai nukuttaa niin tänne on tultava. (Asta)

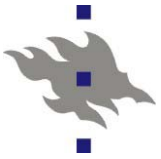
Kissa ja hiiri leikki: oppilaiden ironisointia

■ *Piiloutuminen:*

Oon mä pari kertaa ollu jossain piilossa ja tota sillai, et ei ne maikat aina tuu, et tai jos joku semmonen paikka jossain rappusissa esimerkiks. Maikat löytää aina sillai, ku ne aina kattoo joka ikisen nurkan läpi ettei jää. Just semmonen (naurahtaa). (Saara)

■ *Etsiminen:*

Kyl se joskus on aika vaikeet se vähän riippuu jos joku Eila Helle tai Liisa Niemi ni tota on valvojana ni ne on tosi vaikeita niit ei pääse pakoon kyllä kauhee semmonen et niinku ihan ku ois joku vankikarkuri. (Ida)

Kissa ja hiiri: jatkoa

■ *Karkaaminen:*

Alussa kun mä tulin tähän kouluun, niin en mä, en mä mennyt ikinä ulos. Ja sitten me vaan juostiin aina pitkin käytävii opettajia karkuun. Kyllä me nyt mennään. Sitten opettajat on taas hermoromahduksen partaalla taas.
(Tero)

■ *Kiinni jääminen:*

No mä oon jossain tuol käytäväs pakoilen maikkoja tuol ihan epätoivoisesti niinku jossain et niinku et nyt kaikki hiljaa ope tulee ja hukka ja just kauheen kaikki on ihan hiljaa ja si ku se tulee siihen noniin ja sitten nimiä ylös kiitos kiva juttu. (Ida)